

ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- **Αντικείμενο Οικονομικής Επιστήμης** → Μελέτη οικονομικών προβλημάτων μιας κοινωνίας.

Τα τέσσερα βασικά ερωτήματα

1. Ποια προϊόντα θα παραχθούν και σε ποιες ποσότητες (επιλογή και ποσότητα);
2. Πως θα παραχθούν τα προϊόντα (τεχνολογία);
3. Πως θα διανεμηθούν τα προϊόντα στα μέλη της κοινωνίας (διανομή);
4. Πως μπορεί να αυξηθεί η ποσότητα των παραγόμενων προϊόντων (οικονομική ανάπτυξη);

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΡΟΒΙΝΣΩΝΑ ΚΡΟΥΣΟΥ

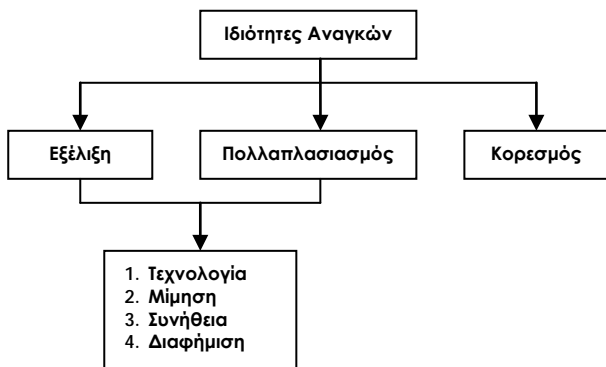
Τα ερωτήματα της οικονομίας του Ροβινσώνα Κρούσου

1. Για να ικανοποιήσει τις ανάγκες της πείνας και του κρύου, ποια προϊόντα θα χρησιμοποιήσει και σε ποιες ποσότητες; Θα συλλέξει καρπούς δέντρων; Θα κυνηγήσει; Θα ψαρέψει; Θα χτίσει καλύβια; Θα μείνει σε σπηλιά;
2. Πως θα φτιάξει την καλύβια; Ποια υλικά θα χρησιμοποιήσει; Που θα την κατασκευάσει; Ποια τεχνολογία θα χρησιμοποιήσει;
3. Το ερώτημα της διανομής των προϊόντων δεν έχει νόημα, διότι η οικονομία έχει μόνο ένα μέλος.
4. Με ποιο τρόπο μπορεί να αυξήσει την ποσότητα των προϊόντων που μπορεί να παράγει; Θα φτιάξει ένα δίχτυ για ψάρεμα; Θα επινοήσει παγίδες για τα ζώα; Θα φτιάξει σκάλες να μαζεύει τους καρπούς των δέντρων; Ποιο κεφάλαιο θα δημιουργήσει;

- **Οικονομία Ροβινσώνα Κρούσου** → Όλες οι αποφάσεις λαμβάνονται από ένα άτομο.
- **Σύγχρονες Οικονομίες** → Οι αποφάσεις λαμβάνονται από πολλά άτομα μέσα από πολύπλοκους μηχανισμούς.

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ

- **Ανάγκη** → Το δυσάρεστο αίσθημα μιας έλλειψης που εκφράζεται με την επιθυμία και την προσπάθεια για την ικανοποίησή της.
- **Οικονομικές Ανάγκες** → Οι ανάγκες που ενδιαφέρουν την οικονομική επιστήμη και για την ικανοποίησή τους χρησιμοποιούνται οικονομικά αγαθά.

- **Εξέλιξη** → Διαφοροποίηση των αγαθών στο πέρασμα του χρόνου για την ικανοποίηση της ίδιας ανάγκης. Για παράδειγμα, αγαθά που ικανοποιούσαν την ανάγκη για θέρμανση στο παρελθόν και σήμερα.

- **Πολλαπλασιασμός** → Δημιουργία νέων αναγκών. Για παράδειγμα, η ανάγκη για τηλεόραση τη δεκαετία του '60 και σήμερα.

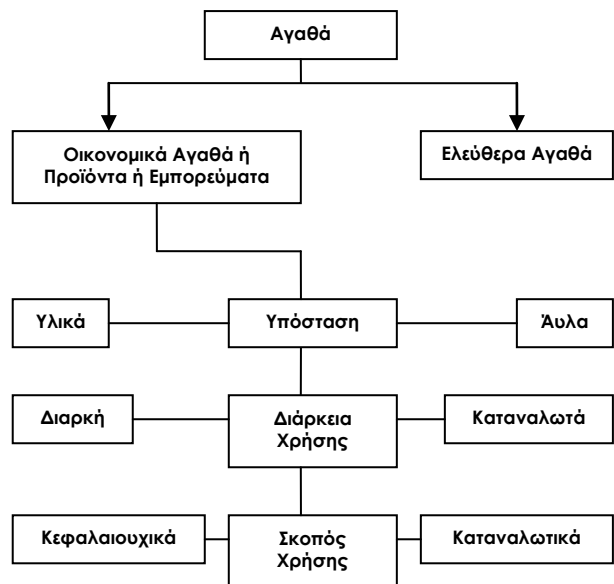
Οι τέσσερις λόγοι που συντελούν στην εξέλιξη και τον πολλαπλασιασμό των αναγκών

1. **Τεχνολογία** → Ανακάλυψη νέων προϊόντων. Για παράδειγμα, η ανακάλυψη του κινητού τηλεφώνου οδήγησε στη δημιουργία ανάγκης για χρησιμοποίηση κινητού τηλεφώνου.
2. **Μίμηση** → Έμφυτη τάση των ανθρώπων να μιμούνται άλλους. Για παράδειγμα, η κατανάλωση στην Ελλάδα χριστουγεννιάτικων δέντρων είναι αποτέλεσμα μίμησης εθίμου χωρών της βόρειας Ευρώπης.
3. **Συνήθεια** → Έμφυτη τάση των ανθρώπων να ζητούν την επανάληψη μιας απόλαυσης που τους προσφέρει ένα αγαθό που τελικά οδηγεί στην ανάγκη για το αγαθό αυτό. Είναι χαρακτηριστική η έκφραση «το συνήθισα και μου έγινε ανάγκη».
4. **Διαφήμιση** → Ψυχολογική επίδραση στον καταναλωτή που τελικά τον οδηγεί στην απόκτηση αγαθών, δηλαδή στη δημιουργία αναγκών που διαφορετικά δεν θα υπήρχαν. Η εξάπλωση των Μ.Μ.Ε. επέβαλε στον καταναλωτή νέα προϊόντα, αύξησε τις ανάγκες του και τον οδήγησε στην υπερκατανάλωση.

- **Κορεσμός** → Η πλήρης ικανοποίηση μιας ανάγκης που προέρχεται από την χρησιμοποίηση ενός αγαθού. Για παράδειγμα, η ικανοποίηση της ανάγκης της δίψας.

☞ Οι ανάγκες ως σύνολο είναι απεριόριστες ή ακόρεστες, κάθε μία όμως ξεχωριστά υπόκειται σε προσωρινό κορεσμό.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ Ή ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΓΑΘΑ

- **Ελεύθερα Αγαθά** → Αγαθά που βρίσκονται ελεύθερα στη φύση και δεν αποτελούν αντικείμενο μελέτης της Οικονομικής Επιστήμης. Για παράδειγμα, το φως και η θερμότητα του ήλιου.

- **Οικονομικά Αγαθά ή Προϊόντα ή Εμπορεύματα** → Αγαθά που είναι αποτέλεσμα της παραγωγικής προσπάθειας των ανθρώπων. Ονομάζονται επίσης προϊόντα, επειδή είναι αποτέλεσμα παραγωγής καθώς

και εμπορεύματα, επειδή γίνονται αντικείμενο αγοράς και πώλησης.

🔗 Το κύριο χαρακτηριστικό των οικονομικών αγαθών είναι ότι βρίσκονται σε περιορισμένες ποσότητες σε σχέση με τις ανάγκες που ικανοποιούν.

Διάκριση αγαθών με κριτήριο την υπόσταση

- **Υλικά Αγαθά** → Αγαθά με φυσική υπόσταση (στερεά, υγρά, αέρια). Για παράδειγμα τρόφιμα, ρούχα κλπ.
- **Άυλα Αγαθά ή Υπηρεσίες** → Αγαθά χωρίς φυσική υπόσταση π.χ. ένα μουσικό κομμάτι, το μάθημα του καθηγητή, οι υπηρεσίες ενός δικηγόρου κλπ. Στα άυλα αγαθά περιλαμβάνονται καταστάσεις ή μορφές ενέργειας π.χ. η θερμότητα το χειμώνα, το φως τη νύχτα κλπ.

Διάκριση αγαθών με κριτήριο τη διάρκεια χρήσης

- **Διαρκή Αγαθά** → Αγαθά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν πολλές φορές για τον ίδιο σκοπό, χωρίς να μεταβληθεί η φυσική τους υπόσταση. Για παράδειγμα έπιπλα, ρούχα, αυτοκίνητα κλπ.
- **Καταναλωτά Αγαθά** → Αγαθά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο μια φορά για τον σκοπό που έχουν παραχθεί. Για παράδειγμα τρόφιμα, καύσιμα, τσιγάρα κλπ.

Διάκριση αγαθών με κριτήριο τον σκοπό χρήσης

- **Κεφαλαιουχικά ή Επενδυτικά Αγαθά** → Αγαθά που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία, από την οποία παράγονται άλλα αγαθά. Για παράδειγμα το τρακτέρ στην αγροτική παραγωγή, το κτίριο ενός εργοστασίου, τα μηχανήματα, τα εργαλεία, οι δρόμοι κλπ.
- **Καταναλωτικά Αγαθά** → Αγαθά που χρησιμοποιούνται για την άμεση ικανοποίηση των αναγκών των ανθρώπων, δηλαδή για κατανάλωση. Για παράδειγμα τα πορτοκάλια, ηγγραβάτα, το στερεοφωνικό κλπ.

🔗 Κάθε αγαθό ανήκει σε μία από τις δύο κατηγορίες για κάθε κριτήριο ταξινόμησης. Για παράδειγμα η σοκολάτα, το ψυγείο, οι υπηρεσίες του λογιστή κλπ.

🔗 Τα άυλα αγαθά είναι πάντα καταναλωτά αγαθά, επειδή δεν έχουν φυσική υπόσταση.

🔗 Το ίδιο αγαθό μπορεί να είναι είτε κεφαλαιουχικό, είτε καταναλωτικό, ανάλογα με τον σκοπό για τον οποίο χρησιμοποιείται. Για παράδειγμα το βιβλίο σε ένα σπίτι και σε ένα πανεπιστήμιο ή το αυτοκίνητο μιας οικογένειας και μιας εταιρείας.

Η ΑΓΟΡΑ

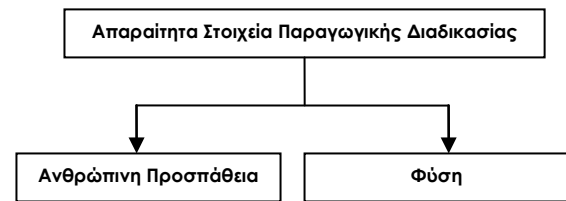
- **Αγορά** → Η έννοια της αγοράς δεν περιορίζεται σε ένα στενό γεωγραφικό χώρο, αλλά περιλαμβάνει όλα εκείνα τα μέσα με τα οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί μια αγοραπωλησία και όλους τους σχετικούς χώρους. Παραδείγματα αγορών αποτελούν η λαϊκή αγορά, το χρηματιστήριο, η αγορά εργασίας, ένας εμπορικός δρόμος κλπ.

ΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

- **Παραγωγικές Δυνατότητες Οικονομίας** → Το σύνολο των προϊόντων που μπορεί να παραγεί η οικονομία σε μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

(i) Οι Συντελεστές Παραγωγής

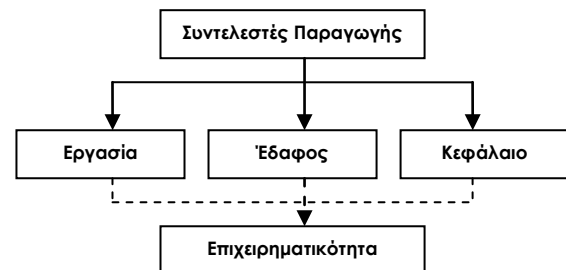
- **Παραγωγική Διαδικασία** → Οι τρόποι με τους οποίους ο άνθρωπος μετασχηματίζει την ύλη, για να της δώσει χρήσιμη μορφή για τη ζωή του.

☞ **Εργαλεία** → Προϊόντα που παρήγαγαν οι άνθρωποι, όχι για κατανάλωση, αλλά για να τους βοηθήσουν στην παραγωγική διαδικασία.

🔗 Το κύριο χαρακτηριστικό των εργαλείων είναι ότι αποτελούν παραχθέντα μέσα παραγωγής.

- **Συντελεστές Παραγωγής** → Στοιχεία που συντελούν στην παραγωγική διαδικασία.

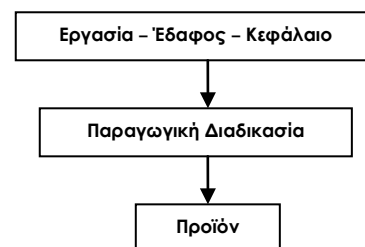

1. **Εργασία** → Η καταβολή ανθρώπινης προσπάθειας, πνευματικής ή σωματικής, για την παραγωγή κάποιου προϊόντος.

☞ **Ανθρώπινο Κεφάλαιο** → Το σύνολο των γνώσεων και ικανοτήτων που αποκτά ο άνθρωπος με τη μόρφωση και την εμπειρία του.

2. **Έδαφος** → Η γεωγραφική έκταση, η επιφάνεια, το υπέδαφος, οι λίμνες, τα ποτάμια, οι θάλασσες καθώς και όλες οι ιδιότητες του εδάφους που είναι χρήσιμες στην παραγωγική διαδικασία.

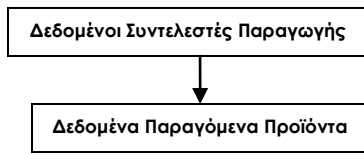
3. **Κεφάλαιο** → Όλα τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία για την παραγωγή άλλων προϊόντων.

☞ **Εν Δυνάμει Παραγωγικός Συντελεστής** → Παραγωγικός συντελεστής που δεν έχει χρησιμοποιηθεί ακόμα στην παραγωγική διαδικασία.

🔗 **Επιχειρηματικότητα** είναι η ικανότητα που έχουν ορισμένοι άνθρωποι να διαβλέπουν κέρδος σε διάφορες οικονομικές δραστηριότητες και να αναλαμβάνουν να συνδυάσουν τους τρεις άλλους συντελεστές, για να γίνει η παραγωγή.

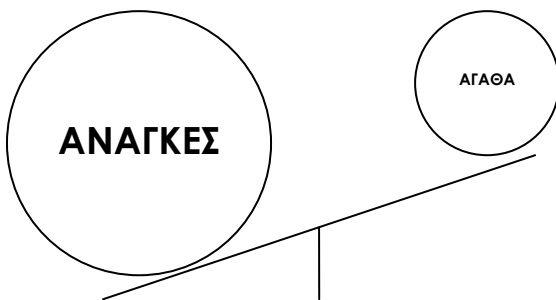
☞ Το κύριο χαρακτηριστικό των συντελεστών παραγωγής είναι ότι για κάθε χρονική περίοδο και για κάθε οικονομία θεωρούνται δεδομένοι.

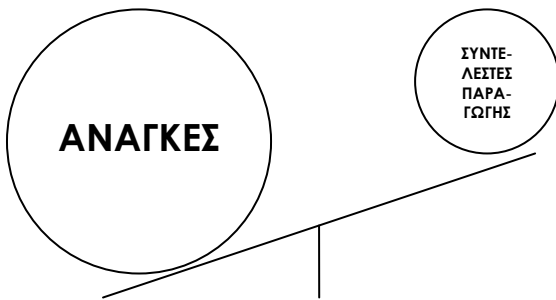
☞ Οι συντελεστές παραγωγής και τα προϊόντα που παράγονται από αυτούς είναι περιορισμένοι σε σχέση με τις ανάγκες των ανθρώπων, δηλαδή είναι σε στενότητα.

(ii) Το κύριο οικονομικό πρόβλημα

☞ Το οικονομικό πρόβλημα κάθε κοινωνίας προέρχεται από τη διαφορά που υπάρχει μεταξύ του πλήθους των αναγκών που οι άνθρωποι επιδιώκουν να ικανοποιήσουν και του περιορισμένου όγκου των αγαθών που υπάρχουν για την ικανοποίηση αυτών των αναγκών.

☞ Επειδή τα αγαθά είναι αποτέλεσμα της παραγωγικής διαδικασίας, στην οποία χρησιμοποιούνται συντελεστές παραγωγής, κατά συνέπεια, η σχετική έλλειψη αγαθών είναι στην πραγματικότητα έλλειψη παραγωγικών συντελεστών.

(iii) Η Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων (Κ.Π.Δ.)

• **Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων** → Χρήσιμο εννοιολογικό εργαλείο που δείχνει τις μεγαλύτερες ποσότητες ενός προϊόντος που είναι δυνατό να παραχθούν σε μια οικονομία για κάθε δεδομένη ποσότητα του άλλου προϊόντος.

• **Βασικές Υποθέσεις Κ.Π.Δ.**

1. Η οικονομία χρησιμοποιεί όλους τους παραγωγικούς συντελεστές που έχει στη διάθεσή της.
2. Η τεχνολογία της παραγωγής είναι δεδομένη.
3. Η οικονομία παράγει μόνο δύο προϊόντα.

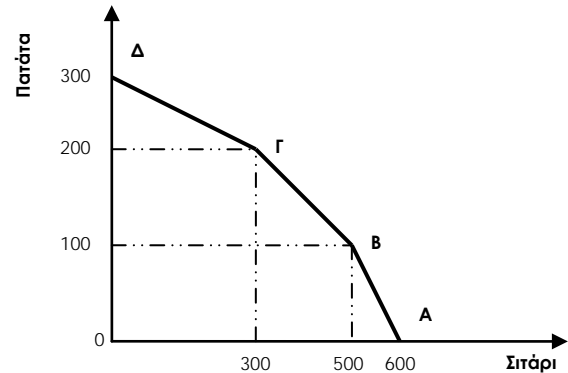
• **Κατασκευή Κ.Π.Δ.**

Έστω μια υποθετική οικονομία που με δεδομένη τεχνολογία απασχολεί πλήρως όλους τους συντελεστές παραγωγής

που έχει στη διάθεσή της και παράγει δύο μόνο προϊόντα, σιτάρι και πατάτα, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Συνδυασμοί Παραγωγής	Παραγόμενη Ποσότητα Σιταριού	Παραγόμενη Ποσότητα Πατάτας
A	600	0
B	500	100
Γ	300	200
Δ	0	300

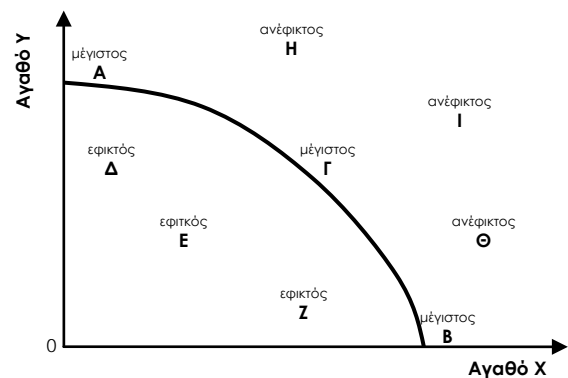
Η διαγραμματική απεικόνιση του Πίνακα Παραγωγικών Δυνατοτήτων μας δίνει την Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων (Κ.Π.Δ.) ως εξής:

☞ Η Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων (Κ.Π.Δ.) δείχνει τις μεγαλύτερες ποσότητες ενός προϊόντος που είναι δυνατό να παραχθούν σε μια οικονομία για κάθε δεδομένη ποσότητα του άλλου προϊόντος.

☞ Η αύξηση της παραγωγής ενός προϊόντος συνεπάγεται τη μείωση της παραγωγής του άλλου προϊόντος, διότι βραχυχρόνια η οικονομία έχει δεδομένους συντελεστές παραγωγής και δεδομένη τεχνολογία.

• **Συνδυασμοί Παραγωγής**

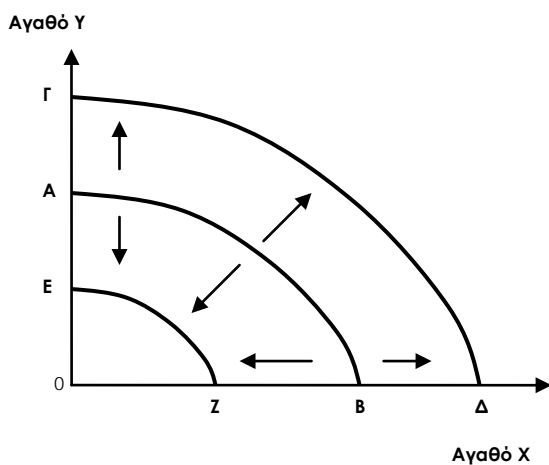
1. **Άριστος ή Μέγιστος Συνδυασμός Παραγωγής** → Συνδυασμός που βρίσκεται πάνω στην Κ.Π.Δ. και σημαίνει ότι η οικονομία απασχολεί πλήρως και αποδοτικά όλους τους συντελεστές παραγωγής που έχει στη διάθεσή της (συνδυασμοί παραγωγής A, B και Γ στο παραπάνω διάγραμμα).

2. **Εφικτός Συνδυασμός Παραγωγής** → Συνδυασμός που βρίσκεται αριστερά της Κ.Π.Δ. και σημαίνει ότι η οικονομία δεν χρησιμοποιεί όλες τις παραγωγικές της δυνατότητες και ορισμένοι ή όλοι οι συντελεστές παραγωγής υποαπασχολούνται (συνδυασμοί παραγωγής Δ, E και Z στο παραπάνω διάγραμμα).

3. Ανέφικτος Συνδυασμός Παραγωγής → Συνδυασμός που βρίσκεται δεξιά της Κ.Π.Δ. και σημαίνει ότι δεν μπορεί η οικονομία με τους παραγωγικούς συντελεστές που έχει στη διάθεσή της να παράγει τις ποσότητες που αντιστοιχούν σε αυτό τον συνδυασμό (συνδυασμοί παραγωγής Η, Θ και Ι στο παραπάνω διάγραμμα).

• Μετατοπίσεις Κ.Π.Δ.

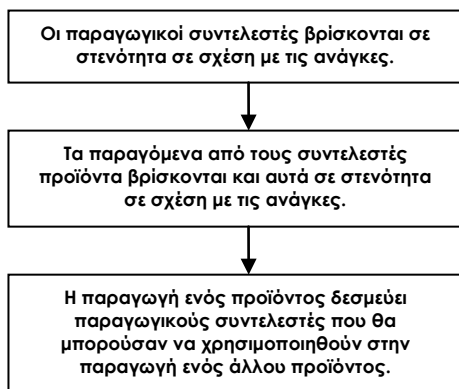
<p>Η Κ.Π.Δ. μετατοπίζεται προς τα δεξιά, όταν:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. αυξάνεται η ποσότητα των συντελεστών παραγωγής 2. βελτιώνεται η τεχνολογία παραγωγής <p>αυξάνονται οι παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας, δηλαδή έχουμε οικονομική ανάπτυξη</p>	<p>Η Κ.Π.Δ. μετατοπίζεται προς τα αριστερά, όταν:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. μειώνεται η ποσότητα των συντελεστών παραγωγής 2. χειροτερεύει η τεχνολογία παραγωγής <p>μειώνονται οι παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας, δηλαδή έχουμε οικονομική οπισθοδρόμηση</p>
---	--

☞ Η μεταβολή της ανεργίας σε μια οικονομία δεν μετατοπίζει την Κ.Π.Δ. της οικονομίας αυτής, αλλά μεταβάλλει της θέση ενός συνδυασμού παραγωγής.

☞ Παραγωγικός Συντελεστής Εργασία → Εργατικό Δυναμικό = Εργαζόμενοι + Άνεργοι

(iv) Η έννοια του κόστους

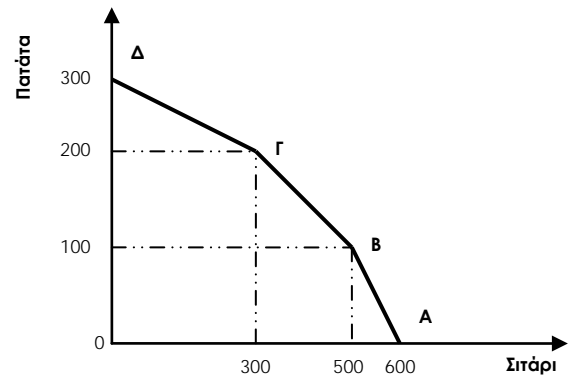
☞ Η παραγωγή ενός αγαθού συνεπάγεται την θυσία άλλων αγαθών που θα μπορούσαν να παραχθούν με τους ίδιους παραγωγικούς συντελεστές.

• Έννοια Κόστους → Το πραγματικό κόστος ενός αγαθού είναι τα άλλα αγαθά που θυσιάστηκαν για την παραγωγή του.

☞ Ονομάζεται επίσης **κόστος ευκαιρίας** ή **εναλλακτικό κόστος**, διότι αν για παράδειγμα κάποιος αποφασίσει να αφιερώσει 3 ώρες πηγαίνοντας κινηματογράφο, το κόστος που θα τον επιβαρύνει δεν θα είναι μόνο η τιμή του εισιτηρίου που θα πληρώσει, αλλά και την **ευκαιρία** που θα χάσει αυτές τις 3 ώρες να κάνει κάτι άλλο που θα μπορούσε **εναλλακτικά**.

• Υπολογισμός Κόστους Ευκαιρίας

Έστω η Κ.Π.Δ. που έχουμε ήδη εξετάσει:

Έστω ότι η οικονομία παράγει τον συνδυασμό Β (100 κιλά πατάτας και 500 κιλά σιτάρι) και θέλει να αυξήσει την παραγωγή πατάτας από 100 σε 200 κιλά, δηλαδή να μετακινηθεί πάνω στην Κ.Π.Δ. από τον συνδυασμό Β στον συνδυασμό Γ.

Η αύξηση αυτή θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής σιταριού από 500 σε 300 κιλά.

Με άλλα λόγια η αύξηση της παραγωγής πατάτας κατά 200-100=100 κιλά προκάλεσε τη μείωση της παραγωγής σιταριού κατά 500-300=200 κιλά, δηλαδή θυσιάζει 2 κιλά σιτάρι, για κάθε κιλό πατάτας.

Κόστος Ευκαιρίας (πατάτας σε μονάδες σιταριού) = μονάδες σιταριού που θυσιάζονται / μονάδες πατάτας που παράγονται ⇔

$$ΚΕ_{ΠΑΤΑΤΑ \rightarrow ΣΙΤΑΡΙ} = (500-300) / (200-100) \Leftrightarrow$$

$$ΚΕ_{ΠΑΤΑΤΑ \rightarrow ΣΙΤΑΡΙ} = 200 / 100 \Leftrightarrow$$

$ΚΕ_{ΠΑΤΑΤΑ \rightarrow ΣΙΤΑΡΙ} = 2 \rightarrow$ για να παραχθεί 1 κιλό πατάτας, θυσιάζονται 2 κιλά σιτάρι

Γενικά για δύο αγαθά Χ και Υ ισχύει:

$$ΚΕ_{Χ \rightarrow Υ} = \Delta Y / \Delta X \text{ και } ΚΕ_{Υ \rightarrow Χ} = \Delta X / \Delta Y$$

όπου ΔX είναι η μεταβολή της ποσότητας του αγαθού Χ όπου ΔY είναι η μεταβολή της ποσότητας του αγαθού Υ

☞ Στον τύπο του κόστους ευκαιρίας ο αριθμητής αφορά την ποσότητα του αγαθού που θυσιάζεται και ο παρονομαστής αφορά την ποσότητα του αγαθού που παράγεται.

☞ Στον τύπο του κόστους ευκαιρίας και στον αριθμητή και στον παρονομαστή πάντα υπολογίζουμε τη θετική διαφορά σε κάθε μεταβολή.

Κόστος Ευκαιρίας Πατάτας σε μονάδες Σιταριού

☞ Η παραγωγή της πατάτας γίνεται προς την κατεύθυνση $A \Rightarrow B \Rightarrow \Gamma \Rightarrow \Delta$

• A ⇔ B

$$\text{Κόστος Ευκαιρίας πατάτας σε μονάδες σιταριού} = (600-500)/(100-0) = 100/100 = 1$$

• **B ⇒ Γ**

Κόστος Ευκαιρίας πατάτας σε μονάδες σιταριού = $(500-300)/(200-100) = 200/100 = 2$

• **Γ ⇒ Δ**

Κόστος Ευκαιρίας πατάτας σε μονάδες σιταριού = $(300-0)/(300-200) = 300/100 = 3$

Κόστος Ευκαιρίας Σιταριού σε μονάδες Πατάτας

☞ Η παραγωγή του σιταριού γίνεται προς την κατεύθυνση $\Delta \Rightarrow \Gamma \Rightarrow B \Rightarrow A$

• **Δ ⇒ Γ**

Κόστος Ευκαιρίας σιταριού σε μονάδες πατάτας = $(300-200)/(300-0) = 100/300 = 1/3$

• **Γ ⇒ β**

Κόστος Ευκαιρίας σιταριού σε μονάδες πατάτας = $(200-100)/(500-300) = 100/200 = 1/2$

• **B ⇒ A**

Κόστος Ευκαιρίας σιταριού σε μονάδες πατάτας = $(100-0)/(600-500) = 100/100 = 1$

• **Πίνακας Παραγωγικών Δυνατοτήτων και Κόστος Ευκαιρίας**

Συνδυασμοί Παραγωγής	Παραγόμενη Ποσότητα Σιταριού	Παραγόμενη Ποσότητα Πατάτας	Κόστος Ευκαιρίας σιταριού σε μονάδες πατάτας	Κόστος Ευκαιρίας πατάτας σε μονάδες σιταριού
A	600	0		
B	500	100	1	1
Γ	300	200	1/2	2
Δ	0	300	1/3	3

☞ Μεταξύ δύο διαδοχικών συνδυασμών τα κόστη ευκαιρίας των αγαθών είναι αντίστροφοι αριθμοί, δηλαδή το γινόμενο τους είναι ίσο με τη μονάδα.

☞ Το κόστος ευκαιρίας καθώς αυξάνεται η παραγωγή δεν είναι το ίδιο, αλλά συνήθως είναι αυξανόμενο, διότι οι συντελεστές παραγωγής δεν είναι το ίδιο κατάλληλοι για την παραγωγή όλων των αγαθών.

☞ **Το χρηματικό κόστος ενός αγαθού είναι το πραγματικό ή εναλλακτικό κόστος εκφρασμένο σε χρήμα.**

Ο ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

• **Καταμερισμός των έργων ή της εργασίας** → Το σύγχρονο φαινόμενο κατά το οποίο κάθε άτομο συνήθως απασχολείται στην παραγωγή ενός μόνο προϊόντος, ταυτόχρονα όμως καταναλώνει πολλά προϊόντα, στην παραγωγή των οποίων δεν συμμετέχει.

• **Πλεονεκτήματα**

- Κάθε άτομο απασχολείται εκεί που μπορεί να αποδώσει περισσότερο, αντί να κάνει ταυτόχρονα πολλές δουλειές λιγότερο αποδοτικά.
- Η απασχόληση ενός ατόμου με μία μόνο εργασία το βοηθάει να αναπτύξει δεξιότητες και ικανότητες στην εργασία αυτή και έτσι αυξάνεται η απόδοσή του.

3. Η μεγάλη εξειδίκευση οδηγεί σε διάφορες βελτιώσεις του τρόπου παραγωγής (εφευρέσεις) με αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής.

• **Μειονεκτήματα**

1. Η μεγάλη εξειδίκευση των ανθρώπων σε μια δραστηριότητα μετατρέπει την εργασία του σε ανιαρή απασχόληση.

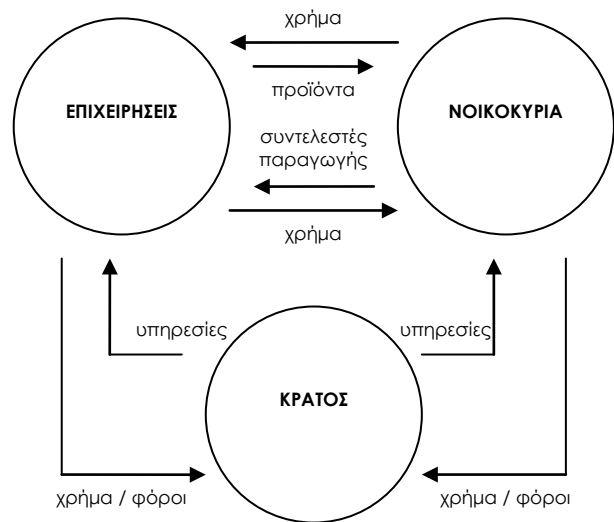
ΤΟ ΧΡΗΜΑ

• **Χρήμα** → Κάθε αντικείμενο που είναι γενικά αποδεκτό ως μέσο ανταλλαγής των αγαθών, επέχει θέση χρήματος.

☞ **Χρήμα είναι οτιδήποτε η κοινωνία αποδέχεται ως γενικό μέσο συναλλαγής.**

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΥΚΛΩΜΑ

• **Οικονομικό Κύκλωμα** → Το σύνολο των σχέσεων που δημιουργούνται μεταξύ των βασικών μονάδων (νοικοκυριά, επιχειρήσεις και κράτος) ενός οικονομικού συστήματος.

☞ Οι ροές στο οικονομικό κύκλωμα είναι συνεχείς, δηλαδή συμβαίνουν κάθε χρονική στιγμή.

☞ Οι ροές του οικονομικού κυκλώματος δεν έχουν πάντα το ίδιο μέγεθος, δηλαδή ο όγκος των συναλλαγών μπορεί να μεταβάλλεται καθώς μεταβάλλεται η παραγωγική δραστηριότητα.

Η ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ

☞ **Στα οικονομούντα άτομα η λήψη των αποφάσεων δεν βασίζεται στη βεβαιότητα του αποτελέσματος, αλλά στις προσδοκίες που τα άτομα διαμορφώνουν για τα αποτελέσματα των πράξεών τους.**

• **Παραδείγματα**

- Ο αγρότης που καλλιεργεί τη γη δεν ξέρει με βεβαιότητα τα αποτελέσματα της δουλειάς του, διότι οι καιρικές συνθήκες και τα ζιζάνια επηρεάζουν την παραγωγή του.
- Ο εργαζόμενος δεν γνωρίζει για πόσο θα εργάζεται στην ίδια επιχείρηση ή αν θα πείσει θύμα εργατικού ατυχήματος.
- Ο επιχειρηματίας δεν γνωρίζει εκ των προτέρων ότι η επιχείρησή του θα έχει κέρδη ή ζημιές.

ΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Στην ανάλυση του οικονομικού συστήματος και της λειτουργίας της αγοράς δεχόμαστε την υπόθεση ότι τα οικονομούντα άτομα (νοικοκυριά και επιχειρήσεις) έχουν πλήρη γνώση των δεδομένων που επικρατούν.

- **Παραδείγματα**

1. Ο εργαζόμενος γνωρίζει τους μισθούς κάθε επιχείρησης και επομένως μπορεί να επιλέξει αυτή με τις υψηλότερες αποδοχές καθώς επίσης γνωρίζει και τις κενές θέσεις εργασίας που μπορεί να απασχοληθεί.
2. Ο επιχειρηματίας γνωρίζει την κατάσταση των αγορών καθώς και πόσο κοστίζει κάθε συντελεστής παραγωγής.
3. Ο καταναλωτής γνωρίζει τις τιμές των προϊόντων που προσφέρονται στην αγορά.